

Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет

ІСТОРІЯ ОЧИМА МОЛОДИХ ДОСЛІДНИКІВ

Матеріали регіональної науково-практичної
конференції молодих вчених, аспірантів,
здобувачів, магістрантів

Випуск III

Рівне – 2008

УДК.930.1
ББК 63
I - 90

Історія очима молодих дослідників. Збірник наукових праць.
Випуск 3 / Редкол.: В.Шеретюк, Л.Галуха, П.Савчук, Р.Давидюк. –
Рівне: РДГУ, історико-соціологічний факультет, 2008. – 287 с.

Збірник містить результати наукових пошуків з актуальних
проблем української та світової історії, виголошені на регіональній
науковій конференції молодих вчених, аспірантів, здобувачів,
магістрантів 13 грудня 2006 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний
факультет).

Редколегія:

Шеретюк В.М. – голова редколегії, кандидат історичних наук, доцент
Галуха Л.Ю. – заступник голови редколегії, кандидат історичних наук,
доцент

Савчук П.О. – кандидат історичних наук, професор
Давидюк Р.П. – кандидат історичних наук, доцент

Літературне редагування:

Бородинська Л.І. (розділи 1,3)

Кревська Г.А. (розділ 2)

Тимочко І.Б. (розділ 1)

Рецензенти:

Троян С.С. – доктор історичних наук, професор

Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор

Рекомендовано до друку Вченою Радою Рівненського державного
гуманітарного університету (протокол № 11, від 27.06.2008 р.)

© Історико-соціологічний факультет РДГУ
© Українське історичне товариство при
історико-соціологічному факультеті РДГУ

Рачок В.,
магістрант
історико-соціологічного
факультету РДГУ
науковий керівник:
проф. Гайбонюк В.Д.

УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

У Другій Речі Посполитій національні меншини мали гарантовані конституцією умови для розвитку політичного життя в партіях, організаціях, товариствах, які й виражали їхні інтереси. Виникненню й розвитку української політичної думки на території міжвоєнної Польщі сприяла і позиція польських властей, котрі гарантували свободу політичної діяльності українців, певну свободу друку, преси, утворення освітніх, культурних та господарських товариств. Інший бік польської політики, стосовно української меншини, характеризувався постійним браком послідовності у її реалізації, а також відсутністю виразної ідеї для розв'язання найбільш делікатних проблем.

Українське населення розглядалося урядом Польщі, як потенційний об'єкт асиміляції шляхом зміни національної структури Східної Галичини і Волині, а також відповідним чином спрямованої мовної та освітньої політики. Даючи загальну характеристику українству Волині, Генріх Юзефський прийшов до висновку, що загалом воно придатне для державної асиміляції і схильне до співпраці з поляками. Разом з тим на думку волинського воеводи, український рух на підконтрольній йому території, з огляду на державні інтереси Польщі, мав дуже небезпечну рису – йому був притаманний сильний галицький вплив. Так, на листопад 1929 р. на теренах Волинського воеводства налічувалося близько 800 українських інституцій різних типів. Характерною їх особливістю було те, що більшість центральних осередків цих організацій перебувало у Львові. Галицький рух мав яскраве виражене незалежницьке спрямування, у зв'язку з цим у політиці Г.Юзефського важливе місце займала проблема ізоляції Волині від політичних впливів Східної Галичини.

До вересня 1939 року на теренах Волині діяло близько 20 українських національних політичних партій. Така кількість вимагає своєї класифікації. Так, галицький політичний діяч С.Баран ділив партії на класові та народні. Осип Назарук – на „здорові” і „нездорові”. Визначний громадський діяч Антін Крушельницький дав класифікацію партій з культурного, суспільного, політичного погляду. Згідно з культурного погляду він розділив партії на обози реакційний, вільнодумний та матеріалістичний. Із суспільного – на буржуазний і пролетарський табори. З політичного на примиренців, не примиренців та соціалістично-радикальний. Незвичну класифікацію партій подав один з ідеологів ОУН Володимир Мартинець. Він розділяє політичні партії на три великі групи, у відповідності до шляхів розв'язання проблеми державності. До першої групи він відносить політичні партії, які орієнтуються на Схід, тобто Росію. Друга група, включає в себе політичні сили, що орієнтуються на Польщу. І до третьої групи він зараховує партії, що покладаються на власні сили для побудови Української держави. Згідно з схеми естонського політолога Марта Кутта, який за основний критерій у класифікації політичних партій взяв відношення партії до існуючої державної структури, спроектоване на площину державотворення для Волині вона мала б такий вигляд.

На крайне лівих позиціях стояла Комуністична партія Західної України, яка діяла у підпіллі. До табору лівих соціал-демократів слід зарахувати Українську Соціал-Демократичну Партію, Українське Селянсько-Робітниче Соціалістичне Об'єднання („Сельроб”). Правих соціал-демократів представляло Українське Соціалістичне Об'єднання Селянський Союз. До табору лівих партій центристського спрямування відносила себе Українська Соціалістично-Радикальна Партія.

Найбільшою партією центристського спрямування було Українське Національно-Демократичне Об'єднання, утворене на базі націонал-демократичних партій (Українська народно-трудова партія, Української Партії Національної Роботи, Українська Радикальна Партія).

Проміжні позиції між центром і правим табором займали такі партії ліберально-угодовського спрямування як Партія Українського Національного Єднання, яка діяла в основному на терені Володимир-Волинського і Горохівського повітів, а також Українська Народна партія з центром у Рівному. Проте останні дві партії через їхню

відкрито пропольську позицію підтримки в масах не мали і припинили існування в другій половині 20-х років. У 30-их роках на політичну арену Волині, з ініціативи воєводи Г.Юзефського виходить Волинське Українське Об'єднання.

Досить строкатим був правий табір. Він був представлений націоналістами, монархістами та клерикалами. Праворадикальні позиції займала Українська Військова Організація, а з 1929 р. Організація Українських Націоналістів. Близько до них за формами і методами діяльності стояло Українське Національне Козаче Товариство, Українська хліборобсько-демократична партія. Клерикали на Волині мали незначний вплив. Звичайно, така диференціація українських політичних сил не сприяла консолідації сил.

У перших виборах до сейму і сенату, які відбулися 5 листопада 1922 р. українці Волині, Холмщини, Підляшшя та Полісся, вирішили взяти активну участь, на відміну від галицьких українців, які бойкотували вибори. Місцеві українські політичні кола взяли участь у виборах, об'єднавшись з євреями, білорусами, німцями та росіянами у Блок національних меншин. На території Волинського, Поліського та східних повітів Люблінського воєводства (Влодава, Холм, Томахів і Грубешів) Блок здобув 57,3 % голосів на виборах до сейму й 61,8 % – до сенату. На Волині жоден польський кандидат не пройшов до парламенту. Саме це стало причиною усунення з посади Волинського воєводи М.Міцкевича. За списком Блоку 20 українців увійшли до сейму та 6 – до сенату, сформувавши в парламенті Український клуб, або Українську парламентську репрезентацію (УПР). Від Волині до сейму і сенату парламенту Польщі були обрані: юристи Самійло Підгірський з м. Луцьк та Борис Козубський з м. Кременець; учитель, голова „Просвіти” в м. Острозі – Сергій Козицький; учитель, голова „Просвіти” на Дубенщині – Максим Чучмай; український лівий есер, публіцист з м. Ковеля – Марко Луцкевич; учитель і активний діяч „Просвіти” в м. Горохові – Андрій Братунь; журналіст, діяч „Просвіти” в м. Луцьку – Хома Приступа та ін. Сенаторами від Волинського воєводства стали Михайло Черкаський, Даміян Герштанський, Олена Левчанівська, Лев Маркович та Олександр Карпинський.

Посли сейму в кількості 20 чоловік увійшли до складу Українського сеймового клубу, головою якого був обраний Антон Васинчук. Сенаторський український клуб очолив О.Карпинський.

В 1923-1927 рр. серед українських політичних партій відбулися значні перегрупування, що характеризувалися, з одного боку, поширенням радянофільства, а з другого, – консолідацією національно-демократичного табору. Крім підпільної КПЗУ, на прорадянських позиціях стояли легальні партії: УСДП (до її заборони на початку 1924 р.), УСО „Сельсоюз” (1924-1926 рр.), УСРСО „Сельроб” (утворилося в жовтні 1926 р.). У створеному в липні 1925 р. УНДО, першопочатково існувала сильна радянофільська течія. Проте незабаром у ньому перемогла „орієнтація на власні сили”.

Ці перегрупування позначилися і на Українській парламентській репрезентації, яка розпалася під тиском внутріполітичних розходжень. Під кінець роботи парламенту першого скликання (листопад 1927 р.) представництво українців розділялося таким чином: УПР – 10 послів і 5 senatorів (Волинь представляли 6 послів і 5 senatorів), клуб „Сельробу” – 5 послів та один senator (Волинь представляли 4 послів), Український селянський клуб „хліборобів” – 2 послів, 4 українці належали до Комуністичної посольської фракції (2 представляли Волинь), 4 послів були безпартійні. Цей поділ відображав три орієнтації, які домінували в тогочасному суспільстві: на СРСР (комуністи і „Сельроб”), на Польщу („хлібороби” і безпартійні) та на власні сили (УПР).

Нові парламентські вибори були призначені на березень 1928 р. цього разу практично всі українські партії вирішили взяти в них участь. Всього було зареєстровано 6 загальнодержавних та 20 локальних українських списків. На Волині українці – прихильники маршала Пілсудського – увійшли до проурядового Безпартійного блоку співпраці з урядом разом з польськими пілсудчиками.

На виборах до сейму, що відбулися 4 березня 1928 р., українські списки здобули на Волині 50,5 % виборців (з них майже половина – за „Сельроб”), за польські партії й польсько-український список Безпартійного блоку співпраці з урядом – 43%, за єврейські списки – 1,5 %. До сейму було обрано 46 українців, до сенату – 11. Це було найчисленніше українське представництво в історії польського парламенту. Воно могло б бути значно більшим, якби не було розпорошення сил між дрібними списками у кожному окрузі. Відіграли свою роль і репресії та зловживання з боку влади (анулювання українських списків у кількох округах, масові арешти напередодні виборів тощо).

Після невдалих спроб УНДО створити спільну, репрезентацію в сеймі виникло кілька клубів: Український клуб (остаточно оформився у листопаді 1928 р.) – 26 послів, з них – 23 члени УНДО; Клуб Української соціалістично-радикальної парламентарної репрезентації – 8 послів; Клуб „Сельробу” – 4 послі. Крім того, 2 послі належали до „Сельробу-лівиці”, 1 – до Української партії праці. 5 українців увійшли до клубу Безпартійного блоку (ББ) співпраці з урядом. У сенаті 9 членів УНДО, 1 соціаліст-радикал і 2 білоруси сформували спільний клуб. За його межами залишався лише представник „Сельробу”.

Таким чином, у сеймі 1928-1930 рр. бачимо ті ж самі орієнтації, що були і в попередньому сеймі: пропольську, прорадянську та самостійницьку.

Після додаткових виборів до сейму і сенату на Волині у травні й липні 1930 р. українське парламентське представництво зросло до 50 послів і 14 senatorів. Але новообрані парламентарі навіть не встигли прийняти посольську присягу. Сейм, обраний 1928 р., виявився недостатньо слухняним. Тому маршал Ю.Піلسудський вирішив розпустити його достроково, у серпні 1930 р.

Важкі обставини, за яких відбувалася передвиборна кампанія, змусили українські партії вперше з 1922 р. (і востаннє) об'єднати свої зусилля. Утворився виборчий блок УНДО, Української соціалістичної радикальної партії та УСДП, до якого приєдналися також Білоруська християнська демократія й Білоруський селянський союз.

Поліція звинуватила легальні українські партії у зв'язках з підпіллям і провела серед них масові арешти. Репресії не могли не позначитися на підсумках виборів. Список № 11 „Український і білоруський виборчий блок” на виборах до сейму 16 листопада 1930 р. одержав на Волині 12,6 %. Це був єдиний український загальнодержавний список, оскільки список „Сельробу-єдності” був анульований владою.

За списком № 11 до сейму пройшли 17 членів УНДО і 3 члени Української соціалістичної радикальної партії, до сенату 3 члени УНДО та 1 радикал. За списком № 1 ББ посольські мандати одержали 6 українців з Волині, а 2 волинські українці стали сенаторами. Після виборів український блок відразу ж розпався. Волинські послі й сенатори створили Українську парламентську репрезентацію Волині в складі Безпартійного блоку співпраці з урядом, яка протистояла Українській парламентській репрезентації.

У той час як галицькі парламентарі залишилися в опозиції, Українська парламентарна репрезентація Волині беззастережно підтримувала польський уряд. 29 червня 1931 р. за активною участю послів ББ відбувся установчий конгрес Волинського українського об'єднання (ВУО), головою якого став посол П.Певний. Декларація ВУО проголошувала вірність ідеалам маршала Ю.Піلسудського. Цих засад представники цієї політичної сили дотримувалися протягом усієї роботи сейму третього скликання.

У виборах до сейму, що відбулися 8 вересня 1935 р., усі опозиційні партії Польщі, у тому числі й українські соціалістично-радикали та соціал-демократи, бойкотували парламентські вибори. Лише УНДО, Українська народна обнова (УНО) і ВУО взяли участь у виборах спільно з Безпартійним блоком співпраці з урядом. Ці партії уклали угоду з ББ, яка полягала в тому, щоб у кожному виборчому окрузі Східної Галичини і Волині обрати одного українця та одного поляка. Всі українські кандидатури були погоджені з польським урядом. За підсумками виборів УНДО одержало 13 сеймових мандатів, УНО – 1. До сенату було обрано 3-х галицьких українців, зокрема 2-х членів УНДО й 1-го члена УНО, та ще двох senatorів від УНДО призначив президент Польщі. На Волині явка виборців становила 65,6 % (на Галичині ця цифра становила 48,5 %). ВУО одержало 5 місць у сеймі і одне в сенаті. Галицькі послі і сенатори сформували нову Українську парламентарну репрезентацію (УПР), волинські – Українську парламентарну репрезентацію Волині (УПР Волині).

У вересні 1938 р. президент І.Мосціцький несподівано розпустив парламент і призначив нові вибори на листопад. Усі опозиційні партії, в тому числі УСРП й УСДП бойкотували їх.

Блок УНДО – УНО і ВУО пішли до виборів разом з про урядовим Табором національного об'єднання (ОЗН), який виник замість розпущеного Безпартійного блоку співпраці з урядом. Завдяки виборчій угоді було збережено статус-кво з 1935 р.: кількісне представництво українських партій у сеймі і сенаті залишилося незмінним.

Події в Карпатській Україні пробудили в західноукраїнському суспільстві нові надії. УПР 9 грудня 1938 р. внесла на розгляд сейму „Проект конституційного закону Галицько-Волинської землі”, який передбачав надання територіальної автономії західноукраїнським землям. Проте польські правлячі кола не хотіли

знайти порозуміння з українськими парламентарями. Маршал сейму навіть не прийняв законопроект до розгляду. Це остаточно переконало українських обранців у марності порозуміння з польською владою.

Польська урядова політика на північно-західних українських землях, зокрема кампанії руйнування православних церков і передачі їх католикам, спричинила зростання опозиційних настроїв навіть у провладному ВУО. Волинських послів С.Скрипника та В.Онуфрійчука було виключено з УПР Волині та ВУО.

Провал політики „нормалізації” призвів до занепаду впливу УНДО й інших легальних партій серед мас і до зростання популярності ОУН напередодні Другої світової війни.

Отже, в другій половині 20-х років найбільший вплив на селянські маси мали „Сельсоюз”, а згодом „Сельроб”. Значна кількість волинян перебувала під впливом КПЗУ. Після стабілізації соціально-економічної і політичної ситуації в Польщі вплив лівих партій на Волині дещо зменшується, а натомість посилюються партії центристського типу, які захищали інтереси дрібного і середнього українського власника.

В другій половині 30-х років значно активізуються крайні праві націоналістичні сили – ОУН, Фронт Національної Єдності, Український Національно Козачий Рух та деякі інші. Виступаючи за утворення Української Соборної Самостійної Держави, вони проводили активні антипольські акції, активно включались в рух за українізацію православної церкви і освіти. Напередодні Другої світової війни ОУН стала однією з найдинамічніших і найсильніших організацій на Волині.

Джерела та література

1. Васюта І. Формування робітничо-селянського союзу в революційній боротьбі на Західній Україні: 1921-1939. – Львів: Вища школа, 1988. – 174 с.
2. Заболотний І. Нескорена Волинь: Нарис з історії революційного руху на Волині: 1917-1939. – Львів: Каменяр, 1964. – 204 с.
3. Кравець М. Революційний рух на Волині в період світової економічної кризи в 1929-1933 рр. / З історії західноукраїнських земель. – Т. 3. – К.: Вид-во АН УРСР, 1958. – С. 115-129.
4. Оксенюк Р. Нариси історії Волині: Соціально-економічний розвиток, революційний та національно-визвольний рух трудящих (1861-1939). – Львів: Каменяр, 1970. – 276 с.
5. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: в 2-х т. – К., 1994
6. Макачук С. Этносоциальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма. – Львов: Вища школа, 1983. – 255 с.

7. Сливка Ю. Західна Україна в реакційній політиці польської та української буржуазії (1920-1939). – К.: Наук. думка, 1985. – 272 с.
8. Сливка Ю. Сторінки історії КПЗУ – Львів: Каменяр, 1989. – 93 с.
9. Швагуляк М. Суспільно-політична ситуація в Західній Україні на початку 30-х років XX ст. // Зап. НТШ. – Т. ССХХІІ. – Львів, 1991.
10. Швагуляк М. Польсько-українська конфронтація на зламі 20-30-х років XX ст.: проблеми історіографії // Проблеми слов'янознавства (Львів), 1997, вип. 48.
11. Швагуляк М. Партійні поділи і загальнонаціональні інтереси // Сучасність. – 1995. – № 2.
12. Швагуляк М. Час надій, ілюзій і розчарувань: Німеччина в українській політичній думці (кінець XIX - перша пол. XX ст.) // Політика і час. – 1996. – № 2. – С. 59-70.
13. Швагуляк М. „Пацифікація”: Польська репресивна акція у Галичині 1930 р. і українська суспільність. – Львів: АН України. Інститут українознавства, 1993. – № 52 – С. 31.
14. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ-ХХ ст. – К.: Генеза, 1996. – 360 с.
15. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. – К.: Либідь, 1993. – 220 с.
16. Зайцев О. Представники українських політичних партій Західної України в парламенті Польщі (1922-1939 рр.) // УІЖ. – 1993. – № 1. – С 72-84.
17. Кучерепа М. Релігійні рухи на Волині у 1920-х-1930-х роках / Історія релігій в Україні. – Київ-Львів, 1995. – С 247-249.
18. Кучерепа М. Волинський воевода Ян Генрик Юзевський / Роде наш красний. – Т.2. – Луцьк: Вид-во ВДУ „Вежа”, 1996. – С 179-253.
19. Кучерепа М. Волинь у міжвоєнний період (1921-1939) – Луцьк: РВГ „Реабілітовані історією”, 1994. – 60 с.
20. Кучерепа М. Український православний церковний з'їзд у Луцьку / Народна трибуна. – 1992. – 24 червня.
21. Кучерепа М. Між двома війнами // Наше слово (Варшава). – 1993. № 9. – березень.
22. Кучерепа М. Національна політика Другої Речіпосполитої щодо українців (1919-1939) // Краєвид. – 1997. – № 7. – липень.
23. Кучерепа М. Старостам не допустити розголошення // Молода Волинь. – 1993. – 24 вересня.
24. Кучерепа М. Давидюк Р. Волинське українське об'єднання. – Луцьк, 2001. – 420 с.
25. Герасимчук Ю. Українська інтелігенція Волині 20-30-х років у боротьбі за збереження культури, освіти, віри // Минуле і сучасне Волині. – Луцьк. 1992. – С. 121-122.
26. Buszko J. Historia Polski: 1864-1948. – Warszawa: Panstwowe Wydawnictwo Naukowe, 1978. – 549 s.
27. Mikulicz S. Prometeizm w polityce II Rzeczypospolitej. – Warszawa: Książka i wiedza, 1971. – 313 s.
28. Serczyk W. Historia Ukrainy. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinski, 1979. – 499 s.
29. Papierzynska-Turek M. Sprawa ukraińska w Drugiej Rzeczypospolitej 1922-1926. – Krakow: Wyd-wo literackie, 1979. – 481 s.
30. Papierzynska-Turek M. Miedzy tradycia a rzeczywistoscia. Panstwo wobec prawoslavia: 1918-1939. – Warszawa: Panstwowe Wyd-wo Naukowe, 1989. – 476 s.

31. Ajnenkiel A. Polska po przewrocie majowym: Zarys dziejow politycznych Polski 1926-1939. – Warszawa: Wiedza Powszechna, 1980. – 724 s.
32. Kulesza W. Koncepcje ideowo-polityczne obozu rządzacego w Polsce w latach 1926-1935. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolinskiх, 1985. – 310 s.

Фалат О.,
магістрант
історико-соціологічного
факультету РДГУ
Науковий керівник:
доц. Галуха Л.Ю.

ПОЛІТИКА ПОЛЬСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ВОЛИНІ У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Розвиваючи власне господарство в умовах Другої Речі Посполитої, у країні не могли створити завершену систему національної економіки. Однак, вони створили кооперацію, яка охоплювала різнобічні сторони господарського життя населення. Кооперативний рух був однією із форм боротьби за національне визволення, перебував під постійним впливом різних політичних сил Західної України. З огляду на названі чинники, польська влада з самого початку розвитку кооперативного руху намагалася на нього впливати.

У 1920-1921 роках українські кооперативи на Волині в умовах державної невизначеності не мали об'єднавчого центру і діяли розрізнено. Одні орієнтувались на галицьку кооперацію, інші – на польську. У прикордонних з УСРР районах деякі товариства вели торгівлю і налагоджували зв'язки з більшовицькими кооперативами і польська влада змушена була вжити заходи для встановлення поліційного кордону з метою запобігання цим зв'язкам [8, арк. 34,57].

Відбудова кооперації у Волинському воєводстві розпочалася після прийняття закону про кооперацію, який вступав у дію із 1 січня 1921 року. У ньому формулювалися визначення кооперативів та загальні принципи кооперації. Процедура заснування і реєстрації була нескладною. Для цього до окружного суду на реєстрацію подавався статут кооперативу, який містив дані про місцезнаходження кооперативу, його мету, предмет підприємництва і час існування. Вказувалися розміри внесків, ступінь відповідальності, кількість членів товариства, способи скликання загальних зборів, балансів умови існування товариства. Після розгляду судом і державною

кооперативною радою при міністерстві фінансів за погодженням з міністерством юстиції статуту, протягом двох місяців кооператив реєструвався і працював на законних умовах [1].

Також закон деталізував умови членства в кооперативах, які були цілком демократичні. Гарантувалося вільне й відкрите членство особам, які досягли 18 років. Визначалися органи кооперативів (управління, наглядова рада, загальні збори) та їх функції. Таким чином, законом 1920 року в Другій Речі Посполитій була закладена законодавча база для створення і функціонування кооперації.

На темпах розвитку волинського кооперативного руху негативно позначилася його відірваність від провідного центру західноукраїнської кооперації – Крайового ревізійного союзу у Львові. Галицька кооперативна система не поширилася на Волинь відразу ж після національно-визвольних змагань через наступні причини: по-перше, після війни Крайовий ревізійний союз займався відродженням кооперативних товариств на своїй території; по-друге, в самого союзу не було коштів на відрядження ревізорів на Волинь; по-третє, до 1923 року ревізійний союз не мав юридичного права поширювати свою діяльність за межі Східної Галичини. В цьому йому перешкождали рішення польської влади, лише у грудні 1922 року ревізійний союз у Львові отримав право проведення ревізій на необмеженій території [3, 22].

До 1926 року на Волині активізувалися такі види, як кредитна, споживча і в деякій мірі виробнича (молочарська) кооперації. Найбільш розвиненою в кількісному і господарському відношенні зазначеного періоду була кредитна кооперація. На другому місці знаходилась споживча і на третьому – виробнича кооперація.

Таким чином до 1926 року в Польській державі відбулося виокремлення української кооперації, Крайовий ревізійний союз у Львові активізував свою діяльність на Волині. У Волинському воєводстві відбуваються з'їзди повітових кооперативних центрів за участю галицьких делегатів. У 1927 році було створено спеціальний інспекторат у місті Луцьку [3, 42]. З цього часу РСУК починає допомагати волянянам у покращенні стану їх товариств. У кінці 1929 року відсоток українських кооперативів воєводства, що належали до РСУК, зріс до 64 % [2, 113]. Західноукраїнський кооперативний рух ставав єдиним у структурі Другої Речі Посполитої.

Як відомо, у травні 1926 року уряд Ю.Пілсудського оголосив про зміну національної політики і приступив до здійснення федералістської програми, відомої під назвою доктрини польського прометеїзму. В умовах „волинського експерименту” Генрика Юзевського нових переслідувань зазнали національні українські

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ІСТОРІЇ	3
Мирончук М. ЗАХІДНИЙ ВЕКТОР ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО.....	3
Прокопчук С. БЕРЕСТЕЦЬКА БИТВА 1651 р. У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЛІТОПИСІ XVII-XVIII ст.....	8
Парфенюк В. ПЕРЕЯСЛАВСЬКА РАДА У МІФАХ ТА ФАКТАХ.....	14
Мельник І. СОЮЗ ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЙОГО БОРОТЬБА ЗА ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ.....	22
Копищик А. ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ ЩОДО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН: СУЧАСНА ВІТЧИЗНЯНА ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ.....	28
Кукурудза А.Р. ІДЕЙНО-НАЦІОНАЛЬНА СУТНІСТЬ АВТОКЕФАЛІЇ УАПЦ.....	32
Рачок В. УКРАЇНСЬКІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ НА ВОЛИНІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД.....	39
Фалат О. ПОЛІТИКА ПОЛЬСЬКОЇ ВЛАДИ ЩОДО УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ВОЛИНІ У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ.....	47
Самсонюк Т.М. ДІЯЛЬНІСТЬ КАРАЛЬНО-РЕПРЕСИВНИХ ОРГАНІВ У ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ 1939-1941 РР.: РАДЯНСЬКА ТА ПОСТРАДЯНСЬКА ІСТОРІОГРАФІЯ.....	53
Кратюк І.Б. „ДОПОМІЖНА УКРАЇНСЬКА ПОЛІЦІЯ” ЯК СУБ’ЄКТ ГОЛОКОСТУ.....	63
Михальчук Р. ЖОВТЕНЬ 1942-ГО: ТРАГЕДІЯ МІЗОЦЬКИХ ЄВРЕЇВ.....	68
Писцьо В. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНСЬКИХ ОСТАРБАЙТЕРІВ У РОКИ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	78
Карпуніна Т.О. ХОЛІМСЬКО-ВОЛИНСЬКА ТРАГЕДІЯ, ЇЇ ПЕРЕДУМОВИ, ПЕРЕБІГ, НАСЛІДКИ.....	85

Вертелецька Н.В. ОСОБЛИВОСТІ „РАДЯНІЗАЦІЇ” НА РІВНЕНЩИНІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ.....	91
Бондарчук-Саввон Н.С. МІСТО ІЗЯСЛАВ У ЕТНОНІМАХ ТА ТОПОНІМАХ.....	96
ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ СВІТОВОГО РОЗВИТКУ	103
Калитюк О.О. СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ХЕТТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	103
Петлюк І.В. БОСНІЙСЬКІ СЛОВ’ЯНИ-МУСУЛЬМАНИ: ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ (XV – поч. ХХ ст.).....	109
Давидчук С.Ю. ІНКОРПОРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕЛІТИ В РОСІЙСЬКЕ ДВОРЯНСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ У XVIII ст.....	117
Кедрук О.П. „ОСВІЧЕНИЙ АБСОЛЮТИЗМ”: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА.....	124
Шмид О.П. ЧЕСЬКА АГРАРНА КОЛОНІЗАЦІЯ ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ ст.....	129
Івчик Н.С. ТЕНДЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЇ ЩОДО НІМЦІВ ВОЛИНІ У ХІХ ст.....	136
Нагорнюк О.М. ДЕМОГРАФІЧНИЙ СКЛАД РОСІЙСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ ЗАХІДНОЇ ВОЛИНІ В 1920-х -1930 рр.....	145
Долганов П.С. МІЩАНСЬКЕ БРАТСТВО – АРТИКУЛЯТОР ІДЕЇ ЗМІН СОЦІАЛЬНИХ РОЛЕЙ СУБ’ЄКТІВ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКУМУ.....	150
Бунечко С.М. НАЦІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ КРЕДИТУВАННЯ ТОРГОВЦІВ У ПОЛЬЩІ (1930-ті РОКИ).....	156
Сухий П.В. КОЗАЧІ ФОРМУВАННЯ У ВЕРМАХТІ ТА СС.....	163
Галуза В.П. УКРАЇНСЬКА „ЦІНА” ПЕРЕМОГИ У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ТА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНАХ – ТА ЄМНИЦЯ ЗА СІМОМА ЗАМКАМИ?.....	171
Федюкевич О.В. ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ: ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПРАВЛЯЧИХ СИЛ.....	178

Козлюк Р.В. СЕРЕДНЯ АЗІЯ І КАВКАЗ: МІЖ РОСІЄЮ І США.....	184
Іванченко О.В. ДІЯЛЬНІСТЬ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ТА СПІВПРАЦЯ З УКРАЇНОЮ.....	188
Коломис Р.В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ.....	193
Желізняк В. ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ ФЕНОМЕН: ВИТОКИ І СТАНОВЛЕННЯ.....	203
ДУХОВНО-КУЛЬТУРНЕ ЖИТТЯ.....	206
Ісічук Т.С. ХРИСТІЯНСЬКИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ КИЇВСЬКОЇ РУСИ.....	206
Бородинська Л.І. ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ СВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН В УМОВАХ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ.....	212
Єфимець А.К. НА ДДНІПРЯНСЬКІ ЕМІГРАНТИ У КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ ЗАХІДНОЇ ВОЛИНИ (1921-1939).....	217
Пивоварчук Н.М. МІЖВОЄННА ПРАГА – РОСІЙСЬКИЙ ОКСФОРД.....	222
Олексій Заворотній БЕРЕСТЕЦЬКА СІЧА. ДРАМА.....	226
ЗМІСТ.....	285

Наукове видання

Історія очима молодих дослідників

*Збірник матеріалів регіональної наукової конференції
молодих вчених, аспірантів, здобувачів, магістрантів*

Випуск 3

Відповідальні за випуск: **Шеретюк В.М.** – кандидат історичних наук,
доцент, декан історико-соціологічного
факультету РДГУ
Галуха Л.Ю. – кандидат історичних наук,
доцент, заступник декана історико-
соціологічного факультету РДГУ

Комп'ютерна верстка: *Бородинська Л.І., Самсонюк В.Б., Третяк О.Ю.*
Комп'ютерний макет: *Третяк О.Ю.*

Позиція редколегії може не збігатися з думками авторів
Відповідальність за наукову точність і грамотність матеріалів несуть
автори та їх наукові керівники

Підписано до друку 15.07.2008 р. Формат 60x84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк ізографічний. Умовин. друк. арк. 15,2.
Наклад 100 прим. Зам. №55/1.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний
університет, вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету